

SEOSKI TURIZAM VALJEVSKOG KRAJA

Seoski turizam se odnosi na spektar aktivnosti, usluga i dodatnih sadržaja u organizaciji ruralnog stanovništva. Razvija se na porodičnim gazdinstvima sa ciljem privlačenja što većeg broja turista i stvaranja dodatnih prihoda. Proizvod mora biti baziran na principima održivosti-turistima se nude elementi seoske sredine, priroda, tradicionalna gostoljubivost i životne vrednosti lokalnog stanovništva. Procenjeno je da Srbija ima veliki potencijal ovog proizvoda zahvaljujući obojanoj prirodi, tradicionalnim i autohtonim vrednostima.

Poeci razvoja seoskog turizma u valjevskom kraju se vezuju za 2000. godinu, kada je jedan entuzijasta, po struci inženjer inženjeringa, gospodin Dragi Tomić, pokrenuo inicijativu i napisao projekat pod nazivom "Ako je on, i ja". Naime, gospodin Tomić je veliki poznavalac psihologije i ovek sa sela i shvatao je problematiku njihovog razvoja i funkcionisanja, najviše kada su u pitanju inat i materijalni stavovi. Drugim rečima, u seoskoj sredini ona je narodna izreka: "Nekom se krava", kao opšta karakteristika međuljudskih odnosa na selu. Međutim, gospodin Tomić je, zahvaljujući ovom projektu, uspeo da taj srpski inat iskoristi i preusmeri u pravcu zdrave konkurencije, na taj način što se domaćin uveriti u materijalnu, ali i socijalnu korist, koju ostvaruje njegov komšija baveći se ovom delatnošću. Sada se seljak reče "Ako komšija ima kravu, hoću i ja, i to ne jedne nego dve". Naravno, tu se misli, pre svega, na činjenicu da je seoski turizam delatnost kojom se stiče dodatni prihod na pružanje usluga smeštaja i ishrane, ali i dodatnih usluga kao što su izleti u prirodi, letnje kroz inženjeringu i okolne predele, branje gljiva i inženjeringih plodova, spremanje zdrave hrane sa domaćinom na tradicionalan način, vođenje stoke na ispašu i sl. Tako se se skreće pažnja da je prisutan nizak rizik poslovanja, s obzirom da su troškovi bavljenja ovom delatnošću svega oko 30%, što znači da je profitna marža oko 70%. Situacija je takva iz razloga što se u okviru domaćinstava veći proizvodi hrana za ukućane i za pijac, što obezbeđuje višak hrane, s tom razlikom da se "preko tanjira" taj višak proda za mnogo veći novac nego na pijaci i još se uštedi vreme i novac za troškove transporta i boravka na pijaci. Druga stavka se odnosi na višak smeštajnih kapaciteta, jer se radi o velikim kućama uglavnom na dva sprata, građani još u sretnija vremena, i u svakoj se može naći bar jedna soba slobodna za goste turiste. Dakle, realno posmatrajući, osnovni uslovi za bavljenjem ovom vrstom delatnosti, mogu biti lako zadovoljeni.

Tako se ostvaruje i socijalna korist za domaćine, a tu se misli na zanimljiv društveni život, koji se ostvaruje dolaskom raznih ljudi sa raznih strana; mahom su to zaljubljenici u prirodu koji se uživati u svom boravku i biti u kontaktu sa domaćinima dovoljno dugo da se prilično zbliže, što i ne čudi ako se uzme u obzir veliko gostoprimstvo našeg domaćina. To je veoma važno za ona domaćinstva koja se nalaze u brdovitim predelima, gde je prisutan deficit stanovnika, posebno mladih, a kuće su udaljene kilometrima jedne od drugih. Postoji još jedna veoma važna stavka, a to je vanpansionizam i njen veliki značaj. Naime, radi se o kupovini dodatnih usluga i proizvoda, a zarada od toga često prelazi i 50% od vrednosti pansionerske potrošnje. Primer toga može biti kupovina sira i kajmaka koji su turisti okusili na trpezi i pojele da ponesu kući, što se ih zasigurno podsećati na mesto gde su bili i gde se pojele da se vrate. Osim toga, pozvajući prijatelje da probaju taj isti sir i kajmak, i tako na indirektni način, dotičnom domaćinu, stvoriti nove goste.

Nastavak razvoja seoskog turizma Valjeva je usledio 2005. godine kada je Dragi Tomić formirao nevladinu organizaciju pod nazivom Udruženje domaćina "Valjevo", sa glavnim ciljem poboljšanja kvaliteta na selu sa posebnim akcentom na razvoj seoskog turizma kao jednim od najboljih načina da se taj cilj postigne. Na samom početku, urađeno je jedno istraživanje, odnosno, anketirano je negde oko stotinak seoskih domaćinstava, od kojih je 60 pojele da se bavi seoskim turizmom. Anketom se jelele utvrditi kakvi su potencijali u pitanju i kakva je generalno situacija vezana za domaćinstva, broj članova, kapacitete.

Nakon ovog istraživanja se ustanovilo da postoje dobri osnovi za razvoj seoskog turizma u valjevskom kraju zahvaljujući dobrim mogućnostima za pružanje usluga smeštaja i ishrane. Odmah se otpočelo sa procesom kategorizacije objekata, ali i edukacije domaćina o pravilnom bavljenju ovom delatnošću. Ono što je posebno važno, jeste da postoji velika zainteresovanost domaćeg stanovništva za ovaj vid odmora, ali isto tako i na svetskom tržištu tražnja za ovim turističkim proizvodom raste sve više.

Danas u valjevskoj opštini postoji 32 domaćinstva u 21 selu, sa kategorizovanim objektima. U 2006. godini ostvareno je 1600 pansiona u 12 domaćinstava koja par godina unazad pružaju usluge u seoskom turizmu. Ostala domaćinstva su tek počela ove godine sa radom, i tek vrše pripreme za narednu sezonu.

Valjevski kraj ima sve predispozicije za adekvatan razvoj seoskog turizma. Ima veliko bogatstvo prirodnih resursa, koji su mahom neiskorišćeni, a na mnogim mestima se radi o netaknutoj i zaštićenoj prirodi. Bogatstvo biljnog i životinjskog sveta uz prisustvo retkih vrsta je takođe odlika ovog kraja. Klimatske prilike sasvim pogodne za odmor i rekreaciju preko cele godine, ali i pogodnosti za ekstremne sportove poput paraglajdinga i slobodnog penjanja. Tu je i bogatstvo kulturnog sadržaja i etnološkog nasleđa. Sa druge strane, trendovi na svetskom turističkom tržištu svakako idu u korist seoskog turizma. Odmor na selu je nešto što je potpuno drugačija varijanta odmora- u prirodi, u miru, uz zdravu hranu i zdrav način života. Odlična prilika da se bar na kratko zaboravi na urbane i bučne gradske centre i nezdravu sredinu.